

Egipte

Les ciutats eren construïdes al voltant del temple. Els temples eren fets de pedra, i es componien d'un seguit de sales cada vegada més fosques i estretes. A la més fosca i recòndita de totes s'hi guardava les estàtues dels déus. Els sacerdots tenien cura del temple i celebraven culte als déus.

A les afores de la ciutats s'hi trobaven els grans monuments funeraris: les piràmides i els hipogeus. Les primeres eren grans construccions en forma piramidal. Els hipogeus eren tombes subterrànies excavades a la roca. En aquestes tombes s'hi enterraven els faraons i les seves respectives famílies. A les parets de l'interior de les tombes s'hi ha trobat representacions de les imatges dels déus i diversos esdeveniments de la vida del faraó que hi és enterrat i de la seva família.

La societat egípcia era politeista. Els seus déus més importants eren Ra, déu del sol, simbolitzat per un escarabat; Osiris, déu dels morts, i Horus, déu vigilant representat pel símbol del falcó. Els solien representar en forma d'animals o bé amb cos humà i cap d'animal.

Per entendre la civilització egípcia cal tenir present l'enorme pes de la religió en la societat i, sobretot, la creença en la vida d'ultratomba. Es pensava que la vida continuava després de la mort, però perquè això fos així, era del tot necessari que es conservés el cos del difunt. Per això embalsamaven els seus morts amb tècniques molt especialitzades, els embolcallaven amb benes impregnades de líquids especials, i els posaven dins d'un sarcòfag ricament decorat.

Els sarcòfags dels faraons i nobles de la cort eren guardats dins les piràmides o hipogeus, envoltats de riques ofrenes, joies de tota mena, pedres precioses o objectes d'ivori. Per tal que totes aquestes riqueses que rodejaven el sarcòfag no fossin robades, es traçaven, dins les tombes, passadissos falsos per desorientar els lladres i fer-ne impossible el saqueig.

Després de la mort, els egipcis creien que eren jutjats per Osiris, déu dels morts. Anubis posava en una balança el cor del mort i un ploma. Si pesava més el cor significava que la persona havia comès males obres i, per tant, seria devorada per un monstre. Si la balança es mantenia en equilibri, la persona gaudiria de la pau eterna.

LA SOCIETAT

Els egipcis s'organitzaren en una societat jerarquizada, de caràcter teocràtic, en la qual ocupaven els llocs d'importància els nobles i els funcionaris, que eren els que posseïen el poder i la riquesa. Per sota es situaven els escribes, que administraven les riqueses, i

després d'ells els artesans, els obrers i els camperols, aquest darrers eren la majoria de la població.

Els esclaus ocupaven el darrer lloc en l'escala social egípcia. La seva vida era molt dura, ja que havien de treballar a les mines d'or i coure, a les canteres i a les construccions de les piràmides.

(La sociedad) "está modelada según los fines y métodos de la monarquía: una masa del pueblo trabaja sin descanso para alimentar a los servidores del rey, al que todo viene a parar. El trabajador no es ni esclavo (sólo los extranjeros, prisioneros, raptados o vendidos son esclavos), ni auténtico siervo, es el fellah, el campesino ligado, si no legalmente, al menos en la práctica, al "campo del faraón", del templo o del oficial, y sujeto al servicio o susceptible de ser requerido para los trabajos de interés colectivo, el mantenimiento de los diques y canales. Es pobre, sencillo y resignado, sin que se pueda saber con certeza, desde nuestro punto de vista moderno, si la ausencia real de las revueltas es el resultado de una espantosa pasividad, o de una felicidad emanada de las humildes alegrías de la vida cotidiana. Los artesanos, trabajadores manuales o artistas especializados cuya técnica es con frecuencia tan notable (pintores, escultores, grabadores, orfebres), no se elevan apenas por encima del campesino, pero están más cerca de los grandes personajes, agrupados en los pueblos y en las capitales, menos sujetos a la explotación y mejor alimentados. Los soldados son poco numerosos, la mayor parte mercenarios extranjeros, poco considerados, pero titulares de lotes de terreno, lo que les liga al servicio del faraón y los asimila. Las dos clases superiores forman castas privilegiadas, por su instrucción y el prestigio de su misión en cuanto a los sacerdotes, a los que enriquecen los dones de los reyes, y la gerencia de los bienes de los templos, y en cuanto a los escribas por su cualidad de servidores del estado, depositarios de los secretos, de las órdenes y del poder, serviles y cumplidores con sus jefes, arrogantes, imperiosos y codiciosos con el pueblo, sobre todo cuando el debilitamiento del poder, la lentitud de las comunicaciones o la impotencia de quienes debían controlarlos les dejaban en libertad de abusar de su autoridad; por lo demás, eran excelentes funcionarios y los pilares de este estado burocrático." (Paul Petit. "Historia de la Antigüedad". Ed. Labor)

EL LLEGAT D'EGIPTE

És difícil esbrinar si els egipcis arribaren a desenvolupar un esperit realment científic, però el que sí és cert és que van cultivar alguns camps de la ciència, encara que de forma poc racional.

Per fer front a les necessitats de la comptabilitat de l'estat, de l'arquitectura i de l'agrimensura, desenvoluparen la matemàtica i la geometria. Van fer servir un sistema decimal coherent i practicaren les quatre regles i les fraccions; no obstant desconeueren totalment les equacions. En geometria s'ocuparen dels triangles i dels

rectangles, i conegueren la relació del diàmetre amb la longitud de la circumferència (valor pi) i els volums elementals (com el de la piràmide truncada). També van desenvolupar un sistema de pesos i mesures suficient per a les seves necessitats.

L'astronomia fou també objecte d'estudi, ja que connectaren determinades divinitats amb els planetes (en van conèixer cinc), la Lluna, de la qual en sabien les fases i moviments, i les estrelles. El dia i la nit van ser també objecte de còmput utilitzant rellotges solars i d'aigua.

Respecte la medicina, creien que les malalties eren provocades per dimonis, per la qual cosa creien que havien de ser guarides mitjançant exorcismes i pràctiques màgiques. Van ser experts en cirurgia elemental: van operar certes afeccions a la vista, cervell, boca i estómac, a apart de dominar les tècniques de la momificació.

Complement de la medicina i de la cirurgia fou la farmacopea, en la que utilitzaven gran varietat de productes minerals, vegetals i animals com elements curatius.

És important l'herència que els antics egipcis han aportat a la civilització universal a través de les influència que exerciren primer en les cultures del Pròxim Orient, i després en Grècia i Roma. Aquestes influències les podem observar en la religió (cultes, divinitats) i en l'art (tipologia de les figures, estètica). La medicina egípcia fou molt valorada pels metges de l'Antiguitat. En astronomia encara està vigent el calendari –amb alguns retocs- que van idear els egipcis. En filologia encara pronunciem, sense saber-ho, unes quantes paraules egípcies (adob, alabastre, nitro, amoníac, Isidor...)

CURIOSITATS

- Els egipcis escrivien sobre tires de teixit molt primes que treien d'una planta aquàtica anomenada "paper". Aquestes tires poden arribar a tenir desenes de metres de longitud i s'enrotllaven per tal que ocupessin menys espai.
- La Biblioteca d'Alexandria, fundada pel faraó Ptolomeu V, va arribar a tenir més de 500.000 rotlles de papirs.
- La paraula catalana desert, en castellà desierto i en francès désert, vénen de l'egipci desheret.
- El didal és un invent egipci.
- Els egipcis pensaven que les orelles, a més de ser els òrgans de l'oïda, eren part del sistema pulmonar.
- Les dames egípcies s'afaitaven el cap i el cobrien amb una perruca. Per pentinar-la utilitzaven pintes similars a les nostres.

- El billar fou inventat pels habitants del país de les piràmides. No jugaven sobre una taula sinó sobre el terra. Federico Lara. "El Antiguo Egipto". Ed. Akal)

CONSTRUCCIÓ DE LA PIRÀMIDE DE KHUFU (Keops)

"Keops va abocar els habitants d'Egipte a la misèria més completa. (...) Va ordenar a tots els egipcis que treballessin per a ell. En aquest sentit, a uns se'ls va encarregar la tasca d'arrossegar blocs de pedra, des de les pedreres existents a la serralada aràbiga fins al Nil, i a altres els va ordenar que es fessin càrrec dels blocs, un cop transportats en embarcacions a l'altra vora del riu, i que els arrossegessin fins a la serralada anomenada líbica. Treballaven permanentment en torns de cent mil homes, a raó de tres mesos cada torn. Així mateix, el poble va estar-se deu anys penosament ocupat en la construcció de la calçada per on arrossegaven els blocs de pedra, una obra que, a parer meu, no és gens inferior a la piràmide; en efecte, té una longitud de cinc estadis (887 metres), una amplada de deu brases (17 metres) i una altura, per on la calçada assoleix l'elevació més alta, de vuit brases (14 metres) (...). Van ser deu, com dic, els anys emprats en la construcció d'aquesta calçada i de les cambres subterrànies del turó sobre el qual s'aixequen les piràmides (...)

Per la seva banda, en la construcció de la piràmide pròpiament dita, s'hi van estar vint anys. Cada un dels cantons té una longitud uniforme de vuit pletres. (**Heròdot.** **Històries II**)

HAMPOLLION I LA PEDRA ROSETTA

"El dia 23 de desembre de 1790, a les dues de la matinada, va néixer a Figeac, un poblet de França, un nen que es diria Jean-François Champollion. Tenia una afecció tan gran a l'estudi de les llengües que a set anys va aprendre a llegir sol i a onze va començar a estudiar el llatí i el grec. També es va dedicar amb veritable interès a l'estudi de l'hebreu.

Una vegada va tenir ocasió de poder veure una col·lecció de trossos de papirs i unes quantes inscripcions egípcies en planxes de pedra. Allò el va fer pensar molt. Sentia un veritable desig de saber què podien dir aquells signes tan estranys que ningú no havia entès mai. Va restar tan colpit en veure aquells signes i els va trobar tan atractius que, bo i sense adonar-se'n, va dir: Quan sigui més gran, jo sabré què volen dir.

Va continuar estudiant llengües i a tretze va començar l'estudi de l'àrab, del siri, del caldeu i del copte.

A set quilòmetres i mig al nord-est de Rosetta, prop del riu Nil, un soldat va trobar una pedra. La va trobar mentre feia treballs de fortificació en unes ruïnes d'una fortalesa. Amb el pic va notar que tocava la pedra; va deixar el pic a terra i va veure de seguida que aquella pedra tenia unes inscripcions molt estranyes. Els altres companys, en veure la cara de sorprès que feia, s'hi van atansar. Era una pedra com una taula normal, d'un gra fi, dur, de basalt negre, i estava polida d'un cantó. Estava escrita amb tres classes de signes diferents. La van portar a un general que va manar que es comencessin a traduir aquells signes.

Hi havia catorze línies escrites amb jeroglífics, trenta-dues línies amb caràcters demòtics, i cinquanta línies... escrites en llengua grega, que molta gent podia entendre bé.

Tots els savis del món interessats a descobrir l'antiga escriptura dels egipcis, es van assabentar de la trobada de la pedra de Rosetta. Tots van començar a traduir-la. Tots havien traduït el tros que hi havia escrit en grec i tots havien pensat que comparant amb les altres dues classes d'escriptura, descobririen la llengua que tant els portava de cap.

Però, va passar el temps i cap no va poder arribar a saber què deien aquells signes estranys que Champollion havia dit que quan fos gran desxifraria. Champollion vivia pendent de tot el que els savis feien i esperava que, d'un moment a l'altre, algú descobriria el significat d'aquells signes. Mirant una còpia de la pedra, que s'havia fet a Londres, va pensar que potser sí que seria ell i no cap altre qui descobriria què volien dir aquells signes.

Tothom creia que aquells signes eren una escriptura d'imatges i no de lletres. Tothom pensava que no es tractava de buscar l'equivalència de les imatges en lletres, sinó que tothom es trencava el cap buscant el sentit de les imatges. I un bon dia Champollion va pensar el contrari.

Champollion, doncs, va pensar, de sobte, que aquells signes, aquelles imatges, eren lletres. Va suposar també que aquella inscripció començaria amb el nom dels reis que governaven quan s'havia escrit. Va comprovar que en el nom de Cleopatra –que era el nom de la reina- els signes 2, 4 i 5 concordaven amb els signes 4, 3 i 1 del nom del rei. Ptolomeu.

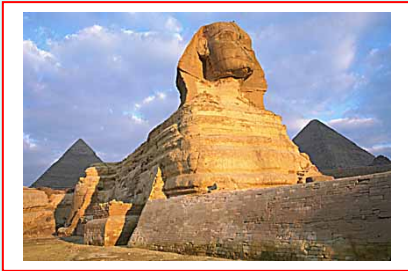
Així quedava, doncs, descoberta la clau per a traduir els jeroglífics. Ara ja es podria llegir tot el que havien escrit els habitants de l'Antic Egipte. Es descobria, en certa manera, un nou món.

Explicat així, sembla que Champollion va descobrir –tal com havia dit- el significat de la pedra de Rosetta, per casualitat. No és així; ell havia estudiat tant i sabia tant que coneixia moltes maneres de buscar les relacions entre les paraules i així tenia més fàcilment la possibilitat de trobar el sistema bo.

Es va organitzar una expedició i Champollion, molt emocionat, va anar cap a Egipte a saber què deien totes aquelles escriptures que ell ja podia llegir.

Entrava pertot arreu, llegia totes les inscripcions dels temples, llegia munts de papirs. Era un home que, ja de nen, havia tingut la idea de descobrir aquells jeroglífics i ho va aconseguir amb un esforç molt gran i amb una tenacitat admirable.

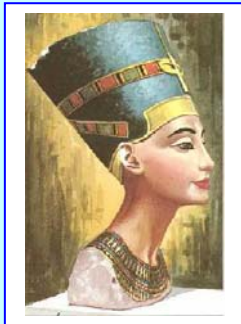
Avui tothom sap la història de les piràmides i dels faraons gràcies a Champollion. Sense el seu afany i la seva intel·ligència, avui aniríem a Egipte i ningú no sabria explicar-nos res de la seva història, que és, en certa manera, la història de les seves piràmides."

Gizez

piràmides

Nefertiti

papir